Journal of Education Studies, Chulalongkorn University
วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 54 ฉบับที่ 3 JESCU5403001 (18 pages)

พลวัตความคาดหวังและกลยุทธ์การปรับตัว : การศึกษากระบวนการจัดการความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษา

Dynamics of Expectations and Adaptation Strategies: A Study of Expectation Management Processes among Chinese Graduate Students

อาภามาศ เขมานที[1] และ พิสิษฏ์ นาสี[2*]

Arpamas Khemanatee[1] and Pisith Nasee[2*]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคาดหวังและวิเคราะห์กลยุทธ์การจัดการความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยไทยแห่งหนึ่ง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการใช้กรณีศึกษา เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 7 ราย ซึ่งคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงร่วมกับวิธีสโนว์บอล ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษาสัญชาติจีนระดับปริญญาโท อายุระหว่าง 23-28 ปี จากหลากหลายเพศ สาขาวิชา และภูมิภาคต้นทางในจีน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างร่วมกับแบบบันทึกการสังเกตการณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบกำหนดทิศทางล่วงหน้า ผลการศึกษา พบว่า ความคาดหวังของนักศึกษาครอบคลุม 4 มิติหลัก ได้แก่ การเรียนการสอน การบริการ สังคมและวัฒนธรรม และโอกาสในอนาคต โดยมิติด้านการบริการเป็นจุดที่ปรากฏช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริงชัดเจนที่สุด เมื่อเผชิญกับความไม่สอดคล้องดังกล่าว นักศึกษาแสดงบทบาทเป็นผู้กระทำเชิงรุกผ่าน “กลยุทธ์การจัดการความคาดหวัง” ซึ่งประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ การปรับความคาดหวัง การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม การปรับพฤติกรรม การใช้ระบบสนับสนุน และการปรับมุมมอง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ “โมเดลวงจรการจัดการความคาดหวัง” เพื่ออธิบายพลวัตการปรับตัวที่ต่อเนื่องและไม่เป็นเส้นตรง ผ่าน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ช่องว่างความคาดหวัง การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม การเผชิญปัญหาเชิงรุก การปรับมุมมอง และการก่อรูปความคาดหวังชุดใหม่ นอกจากนี้ยังพบปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ต้องการพำนักและทำงานในประเทศไทยหลังสำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบข้อมูลและการดูแลเชิงรุกในระดับสถาบัน เพื่อยกระดับจากผู้ให้ปริญญาสู่การเป็นผู้พัฒนาศักยภาพแรงงานข้ามชาติที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : นักศึกษาจีน, ระดับบัณฑิตศึกษา, ความคาดหวัง, การจัดการความคาดหวัง, กลยุทธ์การปรับตัว

Article Info: Received 11 March, 2025; **Received in revised form** 18 July, 2026; **Accepted** 17 August, 2026

[1] นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (จิตวิทยาการศึกษา) ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อีเมล : arpamas_k@cmu.ac.th
Master Student in Division of Education (Educational Psychology), Department of Educational Foundation and Development, Faculty of Education, Chiang Mai University. Email: arpamas_k@cmu.ac.th

[2] รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์การศึกษา ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อีเมล : pisith_nasee@cmu.ac.th
Associate Professor (Ph.D.) in Division of Social Science Education, Department of Educational Foundations and Development, Faculty of Education, Chiang Mai University. Email: pisith_nasee@cmu.ac.th

* Corresponding author

Abstract

This research aims to explore the expectations and analyze the expectation management strategies of Chinese master's degree students at a Thai university. Employing a qualitative case study design, data were collected through in-depth interviews with seven key informants, selected through purposive sampling combined with snowball sampling. The informants were Chinese master's degree students aged between 23–28 years, representing diverse genders, fields of study, and regions in China. Semi-structured in-depth interviews and observation records as research instruments. The data were analyzed using directed content analysis. The findings revealed that students' expectations cover four main dimensions: teaching and learning, services, social and cultural aspects, and future opportunities. The service dimension showed the most significant gap between expectations and reality. When encountering such discrepancies, students demonstrated proactive agency through "expectation management strategies" which consist of five main strategies: expectation adjustment, information seeking, behavioral adaptation, support system utilization, and cognitive reframing. The researcher synthesized a "Cyclical Expectation Management Model" to explain the dynamic, continuous, and non-linear process of adaptation through five stages: perceiving expectation gaps, seeking information, active coping, cognitive reframing, and forming new expectations. In addition, the study found an increasing tendency among students to develop positive attitudes toward staying and working in Thailand after graduation. Policy recommendations emphasize the necessity of improving institutional information systems and proactive support mechanisms, enabling universities to move beyond being degree providers toward becoming institutions that effectively develop the potential of transnational human resources.

Keywords: Chinese students, graduate studies, expectation, expectation management, adaptation strategies

บทนำ

นับตั้งแต่การปฏิรูปและเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 1978 เศรษฐกิจของจีนได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ครอบครัวจีนยุคใหม่ให้ความสำคัญกับการลงทุนทางการศึกษาของบุตรหลานมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีบุตรเพียงคนเดียวภายใต้นโยบายบุตรคนเดียว (One-child policy) การส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อต่างประเทศจึงกลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่พบได้อย่างแพร่หลาย ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันแนวโน้มดังกล่าว ได้แก่ ความกดดันและการแข่งขันที่รุนแรงในระบบการศึกษาของจีน โดยเฉพาะการสอบเข้ามหาวิทยาลัยแห่งชาติ (Gaokao) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และมีบทบาทในการกำหนดเส้นทางชีวิตและสถานะทางสังคมของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม จำนวนที่นั่งในมหาวิทยาลัยภายในประเทศยังคงไม่เพียงพอต่อผู้สมัครจำนวนมหาศาล ส่งผลให้นักเรียนจำนวนมากไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่ต้องการได้ (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และ กรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แนวโน้มการเลือกศึกษาต่อต่างประเทศของนักศึกษาจีนได้ขยับจากประเทศตะวันตกไปสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งประเทศไทย

ถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง สถิติจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ระบุว่า จำนวนนักศึกษาจีนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 2,315 คนในปี 2010 เป็น 14,423 คนในปี 2020 หรือเพิ่มขึ้นมากกว่า 6 เท่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจ ได้แก่ ค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพที่ต่ำกว่าประเทศตะวันตก ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย รวมถึงโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางเศรษฐกิจและอาชีพภายใต้ความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น ข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI) ของรัฐบาลจีน (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และ กรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564) ซึ่งมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และการศึกษา ได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเคลื่อนย้ายของนักศึกษาระหว่างประเทศ โดยเฉพาะผ่านการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา การแลกเปลี่ยนนักศึกษา และทุนการศึกษาในประเทศเครือข่าย ภายใต้บริบทดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้รับอานิสงส์ในฐานะจุดหมายปลายทางทางการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงทั้งเชิงภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมกับประเทศจีน ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาจีนที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ แม้หลังการระบาดของ COVID-19 จำนวนนักศึกษาจีนระดับปริญญาตรีในประเทศไทยจะลดลงเล็กน้อย แต่จำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากลับเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากผู้เรียนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณวุฒิทางวิชาการและโอกาสทางอาชีพในระยะยาวมากกว่าประสบการณ์ชีวิตในต่างประเทศ

การตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศย่อมมาพร้อมกับ “ความคาดหวัง” (Expectations) ในหลากหลายมิติ ทั้งด้านวิชาการ สังคม วัฒนธรรม และอนาคตทางอาชีพ ความคาดหวังดังกล่าวสามารถอธิบายได้ในฐานะ “แบบจำลองทางจิต” (Mental models) ที่บุคคลใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการตีความประสบการณ์และประเมินคุณค่าของสถาบันหรือองค์กร (Olkkonen & Luoma-aho, 2014) สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ความคาดหวังมักเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างข้อมูลที่ได้รับก่อนเดินทาง ประสบการณ์ของผู้อื่น และการประเมินผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม เมื่อประสบการณ์จริงไม่สอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวัง ย่อมเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ระยะห่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง” (Expectation–reality gap) ซึ่งอาจส่งผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจในการศึกษา ตามแนวคิดทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy theory) ของ Vroom (1964) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจของบุคคลขึ้นอยู่กับการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างความพยายาม ผลการปฏิบัติงาน และคุณค่าของผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในบริบทของนักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษา ความคาดหวังมีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับแรงกดดันจากครอบครัว การแข่งขันในตลาดแรงงาน และการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมด้านอาชีพ งานวิจัยของ Makerd et al. (2025) ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาจีนรุ่นใหม่เริ่มปรับเปลี่ยนมุมมองต่อเส้นทางอาชีพจากการแสวงหาความมั่นคงเพียงอย่างเดียว ไปสู่การให้ความสำคัญกับความหลงใหลส่วนบุคคล ความยืดหยุ่นของการทำงาน สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และโอกาสในการทำงานในบริบทข้ามวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ครอบครัวยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางชีวิตและการตัดสินใจของนักศึกษา ความตึงเครียดระหว่างความคาดหวังของครอบครัว ค่านิยมส่วนบุคคล และประสบการณ์ที่พบในต่างแดน จึงทำให้นักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนากลไกหรือกลยุทธ์ในการจัดการความคาดหวังของตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นในสามประเด็นหลัก ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของนักศึกษาจีนในระบบอุดมศึกษาไทย (กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และ กรองจันทร์ จันทรพาหา, 2564) (2) ปัจจัยจูงใจและกระบวนการตัดสินใจศึกษาต่อต่างประเทศ (พิทยา ลิ่มบุตร, 2567) และ (3) การปรับตัวทางวัฒนธรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาต่างชาติ (เซวียพิง ทัน และคณะ, 2567) แม้ว่างานวิจัยเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจบริบทของนักศึกษาจีนในประเทศไทยได้ในระดับหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการปรับตัวมากกว่ากระบวนการจัดการความคาดหวังของนักศึกษาเอง นอกจากนี้ งานวิจัยจำนวนมากยังศึกษานักศึกษาต่างชาติในภาพรวมโดยไม่ได้แยกวิเคราะห์กลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีลักษณะความคาดหวังและความซับซ้อนของประสบการณ์ที่แตกต่างจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ช่องว่างทางวิชาการดังกล่าวจึงนำไปสู่ประเด็นท้าทายสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของผู้เรียนในบริบทพื้นที่ของมหาวิทยาลัยกรณีศึกษา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐขนาดใหญ่ในส่วนภูมิภาค (ภาคเหนือ) ที่มุ่งเน้นการวิจัยระดับแนวหน้าและส่งเสริมการศึกษานานาชาติ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งวิเคราะห์ “ช่องว่างความคาดหวัง (Expectation–reality gap)” ใน 2 ลักษณะหลัก ได้แก่ (1) ช่องว่างความคาดหวังเชิงลบ (Negative expectation gap) ซึ่งเป็นสภาวะที่ประสบการณ์จริงต่ำกว่าความคาดหวังเดิมจนอาจนำไปสู่ภาวะความตึงเครียดสะสมหรือความรู้สึกโดดเดี่ยวในระยะยาว และ (2) ช่องว่างความคาดหวังเชิงบวก (Positive expectation gap) ซึ่งเป็นประสบการณ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นเกินกว่าความคาดหมายดั้งเดิมของผู้เรียน อันเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อการเปลี่ยนผ่านทางทัศนคติ การตั้งคำถามจึงมุ่งไปที่กระบวนการว่าเมื่อนักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษาต้องเผชิญกับช่องว่างความคาดหวังทั้งสองลักษณะนี้ พวกเขามีกลยุทธ์ในระดับพฤติกรรมและการปรับมุมมองทางปัญญาอย่างไรในการจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าว

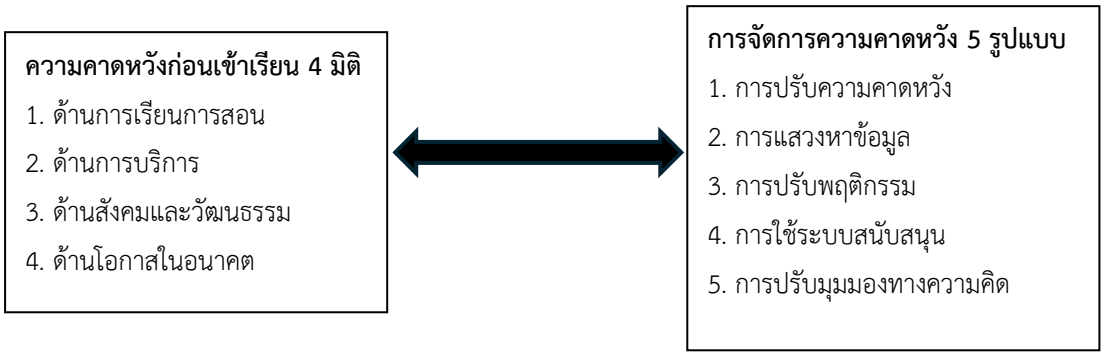
ด้วยเหตุนี้ การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งสำรวจความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง และวิเคราะห์กลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้ในการจัดการกับความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังและประสบการณ์จริง โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์มิติของความคาดหวังออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเรียนการสอน (2) ด้านการบริการของสถาบัน (3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม และ (4) ด้านโอกาสในอนาคต โดยอ้างอิงจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของนักศึกษาต่างชาติ (Jiang et al., 2024; Xu, 2024) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์กลยุทธ์ในการจัดการความคาดหวังในระดับบุคคล 5 รูปแบบ ได้แก่ การปรับความคาดหวัง (Expectation adjustment) การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม (Information seeking) การปรับพฤติกรรม (Behavioral adaptation) การใช้ระบบสนับสนุน (Support system utilization) และการปรับมุมมอง (Cognitive reframing) โดยพัฒนาจากแนวคิดการจัดการความคาดหวังและงานวิจัยด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม (Olkkonen & Luoma-aho, 2014; Yang & Chiang, 2025; Xu, 2024) ภายใต้บริบทปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา

ในการพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดการจัดการความคาดหวัง (Expectation Management) ตามแบบจำลองภูเขาน้ำแข็งของ Olkkonen and Luoma-aho (2014) ซึ่งระบุว่า ความคาดหวังส่วนบุคคลมิได้มีลักษณะคงที่ แต่เปรียบเสมือนกระบวนการทางปัญญาที่มีพลวัตและ

เปลี่ยนแปลงได้ตามข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ ร่วมกับการทบทวนงานวิจัยด้านการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติ (Jiang et al., 2024; Xu, 2024) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การปรับตัวในสถาบันอุดมศึกษาต่างแดนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่พฤติกรรมภายนอก แต่สัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับระบบสนับสนุนและการสื่อสารที่ช่วยลดสภาวะความไม่แน่นอน การผสานกรอบแนวคิดทั้งสองมิตินี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกประเภทความคาดหวังออกเป็น 4 มิติ และระบุกลยุทธ์การจัดการความคาดหวังในระดับปัจเจกบุคคล 5 รูปแบบ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์กระบวนการตอบสนองเชิงรุกของผู้เรียนในบริบทการวิจัยนี้ได้อย่างเป็นระบบ ดังแสดงในภาพกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพ 1)

ภาพ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและจำแนกความคาดหวังของนักศึกษาจีนในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยไทยแห่งหนึ่ง

2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ในการจัดการกับความคาดหวังของนักศึกษาจีนในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยไทยแห่งหนึ่ง

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์และกระบวนการจัดการความคาดหวังในบริบทพื้นที่จริงของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) ร่วมกับวิธีสโนว์บอล (Snowball sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักศึกษาสัญชาติจีนที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง และพำนักในประเทศไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ภาคการศึกษา จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้นจำนวน 7 ราย จากหลากหลายสาขาวิชา อาทิ การสอนภาษาจีนร่วมสมัย วิศวกรรมคอมพิวเตอร์

ภาษาศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และทัศนศิลป์ จากหลากหลายภูมิภาคต้นทางในจีน และอัตลักษณ์ทางเพศ (ชาย, หญิง และ LGBTQ+) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมมิติที่สำคัญ

การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสแทนผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย โดยใช้รหัส G-01 ถึง G-07 และได้สรุปข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ตาราง 1)

ตาราง 1

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รหัส	เพศ/อัตลักษณ์	อายุ	สาขาวิชา	ชั้นปี	ภูมิภาคต้นทางในจีน
G-01	หญิง	24	การสอนภาษาจีนร่วมสมัย	2 (เทอม 2)	กวางสี
G-02	ชาย	26	การสอนภาษาจีนร่วมสมัย	2 (เทอม 2)	กวางสี
G-03	ชาย	23	การสอนภาษาจีนร่วมสมัย	2 (เทอม 2)	หูหนาน
G-04	ชาย	26	วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	2 (เทอม 2)	กวางตุ้ง
G-05	ชาย	28	ภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)	5 (เทอมสุดท้าย)	ยูนนาน
G-06	ชาย/LGBTQ+	24	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	2 (เทอม 2)	ซานตง+กานซู่
G-07	หญิง	25	ทัศนศิลป์	1 (เทอม 2)	เจ้อเจียง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีความคาดหวังและกลยุทธ์การจัดการความคาดหวัง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน รวมทั้งสิ้น 18 ประเด็นคำถามหลัก ดังรายละเอียดสัดส่วนประเด็นคำถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลพื้นฐานและการตัดสินใจ (3 ข้อ) ครอบคลุมภูมิหลังส่วนบุคคลและปัจจัยสำคัญที่เลือกศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

ส่วนที่ 2: ความคาดหวังก่อนเดินทางมาศึกษา (5 ข้อ) สำรวจความคาดหวังใน 4 มิติ ได้แก่ การเรียนการสอน, การบริการ, สังคมและวัฒนธรรม และโอกาสในอนาคต

ส่วนที่ 3: ประสบการณ์จริงหลังเข้าศึกษา (5 ข้อ) สอบถามถึงสภาวะที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละมิติเพื่อเปรียบเทียบกับความคาดหวังเดิม

ส่วนที่ 4: กลยุทธ์ในการจัดการความคาดหวัง (3 ข้อ) สอบถามถึงวิธีการที่นักศึกษาใช้รับมือเมื่อเกิดช่องว่างความคาดหวัง (Expectation gap) ทั้งในกรณีที่ประสบการณ์จริงต่ำกว่าหรือสูงกว่าความคาดหวัง

ส่วนที่ 5: มุมมองและข้อเสนอแนะ (2 ข้อ) ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อมหาวิทยาลัยและคำแนะนำสำหรับนักศึกษารุ่นใหม่

การสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) และสะท้อนภาพปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย ประกอบด้วย นักศึกษากรณีศึกษา เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานหลักสูตรระดับ

บัณฑิตศึกษา จำนวน 4 ราย และเจ้าหน้าที่หอพักในมหาวิทยาลัย จำนวน 1 ราย โดยใช้ชุดคำถามที่แยกประเด็นตามบทบาทหน้าที่และขอบเขตสารสนเทศของผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์หาความสอดคล้อง ในกรณีที่พบประเด็นข้อมูลที่มีความขัดแย้งกัน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสืบค้นหาเหตุผลเบื้องหลังผ่านการสังเกตการณ์เพิ่มเติมและการสัมภาษณ์ซ้ำ (Re-interview) เพื่อแสวงหาคำอธิบายเพิ่มเติมต่อประเด็นที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ขยายขอบเขตการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นที่สังเคราะห์มาจากข้อค้นพบเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 7 ราย แล้วนำไปใช้กับนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยเพิ่มเติมอีกจำนวน 10 ราย เพื่อตรวจสอบว่าข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 7 ราย มากน้อยเพียงใด ซึ่งช่วยทำให้การวิเคราะห์มีความครอบคลุมในทุกมิติ

2.2 แบบบันทึกการสังเกตการณ์ (Observation form): ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์พฤติกรรมในขณะดำเนินกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Observation during interview) โดยมุ่งเน้นการบันทึกข้อมูลด้านอวัจนภาษา ได้แก่ ปฏิกิริยาตอบสนอง น้ำเสียง ท่าทาง และอารมณ์ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเมื่อตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เชิงลบหรืออุปสรรคในการปรับตัว ข้อมูลจากการสังเกตการณ์นี้จะถูกนำมาบันทึกควบคู่กับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อช่วยในการตีความหมาย (Interpretation) และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างคำให้สัมภาษณ์กับความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.3 อุปกรณ์บันทึกเสียง: ใช้แท็บเล็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่บันทึกเสียงสนทนา (โดยได้รับความยินยอม) เพื่อความแม่นยำในการถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) และป้องกันการตกหล่นของข้อมูลสำคัญ

2.4 ผู้วิจัยในฐานะเครื่องมือหลัก (Researcher as key instrument): ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหลักในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การสร้างความไว้วางใจ การเก็บรวบรวมข้อมูล ไปจนถึงการตีความปรากฏการณ์ โดยอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรม ทักษะภาษาจีนระดับ HSK 5 และประสบการณ์การใช้ชีวิตในประเทศจีนเพื่อสร้างสัมพันธภาพและพื้นที่ปลอดภัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บทบาทหลักของผู้วิจัยครอบคลุมการกำกับการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตอวัจนภาษาและบรรยากาศเพื่อทำความเข้าใจอารมณ์ที่แฝงอยู่ในบทสนทนา รวมถึงการลงรหัส (Coding) และสังเคราะห์ประเด็นตามระเบียบวิธีวิจัยที่ได้มาตรฐานจากการอบรม “การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ” เพื่อให้การตีความสะท้อนประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างแท้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2569 โดยผ่านขั้นตอนจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด เริ่มจากการชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร (Informed consent) ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง การสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาเฉลี่ย 40–80 นาที โดยใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีนตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล ภายหลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูล (Member checking) เพื่อยืนยันความถูกต้องของการตีความและสรุปประเด็นสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบกำหนดทิศทางล่วงหน้า (Directed content analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของปรากฏการณ์กับกรอบแนวคิดทฤษฎีความคาดหวัง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้:

4.1 การเตรียมข้อมูลและสร้างความคุ้นเคย (Data preparation) ผู้วิจัยทำการถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) และดำเนินการแปลข้อมูลจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยโดยคงความหมายดั้งเดิมของผู้ให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน จากนั้นทำการอ่านทบทวนซ้ำหลายรอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโลกทัศน์และประสบการณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย

4.2 การกำหนดรหัสและการลงรหัส (Coding) ผู้วิจัยใช้รหัสหลักที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Pre-determined codes) จำนวน 9 รหัส ตามมิติความคาดหวัง 4 ด้าน และกลยุทธ์การจัดการ 5 ประเภท โดยใช้คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการที่อิงจากทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1964) และแนวคิดภูเขาน้ำแข็งแห่งความคาดหวังของ Olkkonen and Luoma-aho (2014) เป็นเกณฑ์ในการคัดแยกหน่วยความหมาย (Meaning units)

4.3 การวิเคราะห์ประเด็นอุบัติใหม่ (Open coding) ในระหว่างการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เปิดรหัสเพิ่มเติม (New codes) เพื่อครอบคลุมประเด็นสำคัญที่อยู่นอกเหนือจากกรอบแนวคิดเริ่มต้น เช่น บทบาทของแอปพลิเคชันเสี่ยวหงชู (Xiaohongshu) ในฐานะแหล่งข้อมูลหลัก (INFO_RED), ประสบการณ์พื้นที่ปลอดภัยของกลุ่ม LGBTQ+ (SOC_LGBTQ+), และปัญหาเชิงโครงสร้างด้านที่พัก (PAIN_ACCOM)

4.4 การสังเคราะห์หัวข้อเรื่องหลัก (Theme development) ผู้วิจัยทำการย่อและจัดกลุ่มรหัสที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อพัฒนาเป็นหัวข้อเรื่องหลัก (Themes) จนนำไปสู่การสังเคราะห์ “โมเดลวงจรการจัดการความคาดหวัง” ที่สามารถอธิบายกระบวนการตอบสนองของนักศึกษาในฐานะผู้กระทำ (Active agents) ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ความคาดหวังและประสบการณ์จริงของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโท

ผลการสำรวจความคาดหวังและประสบการณ์จริงของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยไทยแห่งหนึ่ง สามารถจำแนกออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

1.1 มิติด้านการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาจีนระดับปริญญาโทมีความคาดหวังต่อเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นความเข้มข้นทางวิชาการและการวิจัยที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี โดยปรารถนาบรรยากาศการเรียนที่เปิดกว้างและเน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งแตกต่างจากระบบการศึกษาในประเทศจีนที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก ทั้งนี้ประสบการณ์จริงของนักศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับความคาดหวังดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการอภิปรายและการนำเสนอผลงาน ซึ่งปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์จากการ

ตีความคำสะท้อนของผู้ให้ข้อมูล G-03 ที่ระบุว่า *"เรามีโอกาสจริง ๆ ไปแชร์ความรู้สึก แล้วก็ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนคนอื่น... ทุกการบ้านเลยเป็น Presentation... คือเราพูดนะครับ ไม่ใช่แบบอาจารย์พูดคนเดียว"* (G-03, บันทึกการสัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2568) อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ยังปรากฏช่องว่างความคาดหวังในด้านทักษะภาษาและการสื่อสาร ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงเนื้อหาเชิงลึกและความเร็วในการบรรยายของอาจารย์ แต่ในขณะเดียวกัน นักศึกษาได้รับประสบการณ์เชิงบวกที่เกินความคาดหมายในด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้การดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการประคับประคองการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังปรากฏข้อมูลสนับสนุนจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูล G-06 ที่สะท้อนว่า *"เราได้เจออาจารย์ที่ปรึกษาที่ใจดีมากที่ดีมากๆ ตอนแรกก็คือจะทำให้เราอ่านนู่นนี่นั่น แล้วก็ผลักดันให้เราทำงาน"* (G-06, บันทึกการสัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2568) พลวัตดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ระบบสนับสนุนจากตัวบุคคลมีบทบาทสำคัญในการชดเชยอุปสรรคด้านภาษา ซึ่งข้อค้นพบเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน รวมถึงบทบาทเชิงบวกของอาจารย์ที่ปรึกษานี้ มิได้ปรากฏเฉพาะในกรณีของ G-03 และ G-06 เท่านั้น หากแต่ข้อมูลจากบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายอื่น ตลอดจนข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานหลักสูตร ต่างให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการสัมมนาและการนำเสนอผลงานเชิงวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการทวนสอบเชิงกว้างจากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาจีนเพิ่มเติมอีกจำนวน 10 ราย ที่ระบุเป็นเสียงเดียวกันว่ารูปแบบการเรียนการสอนในไทยมีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทัศนะมากกว่าระบบการศึกษาดั้งเดิมในประเทศจีน การเปรียบเทียบข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง จึงช่วยเสริมความน่าเชื่อถือของข้อค้นพบว่า ช่องว่างความคาดหวังที่แปรเปลี่ยนเป็นประสบการณ์เชิงบวกในด้านการเรียนการสอนนี้ เป็นข้อค้นพบเชิงประจักษ์ร่วมของกลุ่มประชากร มิใช่เกิดจากการตีความส่วนบุคคลของผู้วิจัย

1.2 มิติด้านการบริการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาจีนคาดหวังการดูแลเชิงสถาบันแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop service) ตามมาตรฐานที่คุ้นเคยในจีน แต่มิตินี้กลับปรากฏช่องว่างเชิงลบชัดเจนที่สุดเนื่องจากมหาวิทยาลัยขาดระบบสนับสนุนด้านที่พักที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นคงและต้องดิ้นรนแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างยากลำบากในช่วงแรก ซึ่งปรากฏหลักฐานยืนยันจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล G-07 ที่ระบุว่า *"ความหวังเดียวของฉันคืออยากจะพักอยู่ในมหาวิทยาลัย... แต่กลับต้องให้นักศึกษาไปหาที่พักเอง... เดินไปเดินมาเลยค่ะ ก็เข้าไปสอบถามทีละบ้าน ทีละบ้านเลยค่ะ"* (G-07, บันทึกการสัมภาษณ์, 10 มกราคม 2569) นอกจากนี้ ยังพบข้อบกพร่องด้านการสื่อสารและกระบวนการวีซ่าที่ล่าช้าจนกระทบต่อแผนการเดินทาง ดังสอดรับกับข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูล G-07 ว่า *"สุดท้ายฉันต้องบินกลับจีนไปจัดการเรื่องวีซ่าให้เรียบร้อยแล้วค่อยกลับมาใหม่... มันเป็นเพราะระบบของมหาวิทยาลัยที่ยังจัดการได้ไม่ดีพอ ในการรับสมัครรอบสุดท้ายเขาไม่ได้เผื่อเวลาให้เราทำวีซ่าเลย"* (G-07, บันทึกการสัมภาษณ์, 10 มกราคม 2569) พลวัตดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบข้อมูลและการดูแลเชิงรุกเพื่อยกระดับการบริการ ทั้งนี้ ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หอพักและผู้ประสานงานหลักสูตรได้ช่วยยืนยันข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและขั้นตอนเอกสารวีซ่า ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงระบบที่ทำให้เกิดช่องว่างความคาดหวัง สอดคล้องกับผลลัพธ์เชิงกว้างจากแบบสำรวจความคิดเห็นในกลุ่มนักศึกษาจีนทวนสอบ 10 ราย ที่สะท้อนว่าประสบอุปสรรคการหาที่พักและ

เอกสารวีซ่าในช่วงเปลี่ยนผ่านเช่นกัน การบูรณาการข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง ทำให้นำไปสู่ข้อสรุปบนฐานข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์รอบด้าน มิใช่การตีความส่วนบุคคลของผู้วิจัย

1.3 มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาจีนมีความปรารถนาที่จะบูรณาการตนเองเข้ากับคนท้องถิ่นและเรียนรู้วัฒนธรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่คาดหวังว่าประเทศไทยจะเป็นพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออกถึงตัวตน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์จริงสร้างความพึงพอใจเชิงบวกเกินกว่าที่คาดหวังไว้เนื่องจากการยอมรับอย่างเปิดกว้างของคนไทย โดยมีหลักฐานสนับสนุนจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล G-06 ที่สะท้อนว่า *“สังคมก็ถูกคาดหวัง เพราะเราก็รู้ว่ามันเป็นสังคมที่ดี... เพราะว่ามันเท่าเทียม มันเคารพสิทธิ์ของกลุ่มชนเพศน้อย... เราบอกเพื่อนว่าเราเป็นเกย์ เรามีแฟน โอเค เขาบอกได้ ใช่ มันเป็นเรื่องธรรมดาอยู่แล้ว... เราสามารถแสดงตัวของเราเองได้”* (G-06, บันทึกการสัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2568) อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ยังพบปรากฏการณ์ความตึงตระหนกทางวัฒนธรรมในประเด็นย่อย เช่น รูปแบบการสื่อสารที่อ้อมค้อมหรือแนวคิดเรื่องเวลาที่มีความยืดหยุ่นสูง พลวัตในมิตินี้จึงชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เคารพสิทธิส่วนบุคคลเป็นปัจจัยบวกสำคัญที่ช่วยลดความตึงเครียดและส่งเสริมการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาจีนได้อย่างมีนัยสำคัญ

1.4 มิติด้านโอกาสในอนาคต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เดิมนักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษามองการศึกษาต่อในประเทศไทยเป็นการลงทุนระยะสั้นเพื่อสะสมคุณวุฒิทางวิชาการสำหรับกลับไปชิงความได้เปรียบในตลาดแรงงานที่ประเทศจีน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบพลวัตการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและอัตลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญหลังสัมผัสวิถีชีวิตในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนผ่านเป้าหมายไปสู่ความต้องการพำนักและทำงานในประเทศไทยหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งปรากฏข้อค้นพบเชิงประจักษ์รองรับจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูล G-04 ที่สะท้อนว่า *“ก่อนมาผมอาจจะรู้สึกว่าหลังจากเรียนจบผมจะกลับไปทำงานที่จีน แต่ตอนนี้หลังจากเรียนที่ไทยมาปีครึ่งเกือบสองปีแล้ว... ผมก็เริ่มมีความคิดว่า ถ้ามีโอกาส ผมก็อยากจะลองอยู่ที่ไทย”* (G-04, บันทึกการสัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2568) พลวัตนี้ชี้ให้เห็นช่องว่างเชิงคุณภาพระหว่างความต้องการบูรณาการตนเองเข้ากับสังคมไทยกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของกฎหมายแรงงานและนโยบายวีซ่าที่ยังไม่รองรับการทำงานของนักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเพื่อพัฒนาศักยภาพแรงงานข้ามชาติที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

ความคาดหวังมิติต่าง ๆ ประสบการณ์จริงและช่องว่าง สามารถสรุปได้ ดังนี้ (ตาราง 2)

ตาราง 2

การวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างความคาดหวังและประสบการณ์จริงของนักศึกษาจีน

มิติความคาดหวัง	ความคาดหวัง (Expectations)	ประสบการณ์จริง (Actual Experience)	ช่องว่าง (Gap Analysis)
1. การเรียนการสอน	คาดหวังเนื้อหาที่เข้มข้น เน้นการวิจัย และบรรยากาศการเรียนที่เปิดกว้าง มีส่วนร่วมมากกว่าที่จีน	พบรูปแบบการเรียนที่เน้นการนำเสนอ (Presentation) และการอภิปรายสอดคล้องกับที่คาดหวัง แต่มีอุปสรรคด้านภาษาในการสื่อสาร	ช่องว่างบางส่วน: รูปแบบการเรียนตอบโจทย์ แต่ทักษะภาษาของผู้เรียนเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงเนื้อหา
2. การบริการ	คาดหวังการดูแลจากสถาบันแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop service โดยเฉพาะเรื่องที่พักภายในและวีซ่า	มหาวิทยาลัยไม่มีที่พักรองรับเพียงพอ และระบบประสานงานด้านวีซ่ามีความล่าช้า นักศึกษาต้องจัดการด้วยตนเอง	ช่องว่างชัดเจน: เป็นจุดที่ประสบการณ์จริงต่ำกว่าความคาดหวังมากที่สุด สะท้อนการขาดระบบเชิงสถาบัน
3. สังคมและวัฒนธรรม	คาดหวังความเป็นมิตร การยอมรับความหลากหลาย และการใช้ชีวิตในสังคมที่ปลอดภัย	ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากคนไทย และรู้สึกปลอดภัยในการแสดงออกถึงตัวตน (โดยเฉพาะกลุ่ม LGBTQ+)	ช่องว่างเชิงบวก: ประสบการณ์จริงในด้านการยอมรับทางสังคมและความปลอดภัยสูงกว่าที่คาดหวังไว้
4. ด้านโอกาสในอนาคต	คาดหวังการสะสมประสบการณ์เพื่อกลับไปทำงานที่จีน หรือหาลู่ทางทำงานพาร์ตไทม์	พบว่าคุณภาพชีวิตในไทยดีกว่าที่คิด จนเกิดความต้องการพำนักระยะยาว แต่ติดขัดข้อจำกัดด้านกฎหมายแรงงาน	ช่องว่างเชิงคุณภาพ: การเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจากการมาเรียนชั่วคราวสู่ความต้องการบูรณาการกับสังคมไทย

2. กลยุทธ์ในการจัดการกับความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโท

เมื่อเผชิญกับช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับประสบการณ์จริง (Expectation–reality gap) ผลการวิเคราะห์ชี้ว่านักศึกษาจีนแสดงบทบาทเป็นผู้กระทำเชิงรุกผ่านกระบวนการปรับตัวทั้งในระดับพฤติกรรม ข้อมูล และความคิดอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพและการเปรียบเทียบข้อมูลสามารถจำแนกกลยุทธ์ได้เป็น 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

2.1 การปรับความคาดหวัง (Expectation adjustment) จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์พบรูปแบบการปรับความคาดหวังใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การปรับเชิงป้องกัน ซึ่งเป็นการตั้งความคาดหวังให้ยืดหยุ่นตั้งแต่ต้น และการปรับเชิงตอบสนอง ซึ่งเป็นการลดความคาดหวังหลังเผชิญความจริง การวิเคราะห์พบว่า G-05 เลือกใช้การปรับเชิงป้องกันเพื่อสร้างความยืดหยุ่นภายใน ดังหลักฐานสนับสนุนจากคำสัมภาษณ์ว่า *“ผมแบบไม่ให้ความคาดหวังอะไรสูง เราเจออะไรสิ่งนั้นเป็นอะไรเราก็เป็นอย่างนั้น ก็ปรับปรุงตัวเองตลอดเลยครับ”* (G-05, บันทึกการสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2569) ตรงข้ามกับ G-03 ที่ใช้การปรับเชิงตอบสนองเพื่อ

ยอมรับเงื่อนไขหลักสูตรบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับคำสะท้อนว่า *“เลือกไม่ได้แล้วก็คือสู้เลย สู้ไปเลย มีเนื้อหาที่เราไม่ชอบ แต่มันบังคับต้องเรียน...ก็สู้เลย ไม่มีทางอื่น”* (G-03, บันทึกการสัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2568) ขณะที่ G-07 แสดงกระบวนการเปลี่ยนผ่านกรอบอ้างอิงภายในเพื่อยอมรับความแตกต่างระหว่างบริบทในอดีตกับปัจจุบัน ดังปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า *“ยอมรับนะ คือยอมรับที่จะเปลี่ยนที่ตัวเองก่อน อย่างแรกคือต้องเข้าใจก่อนว่าวิธีการตามหาความสุขแบบเดิมของฉันมันผิด... ฉันต้องโน้มน้าวตัวเองให้ได้ก่อน”* (G-07, บันทึกการสัมภาษณ์, 10 มกราคม 2569) กลยุทธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Olkkonen and Luoma-aho (2014) ที่อธิบายว่าความคาดหวังเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ปรับเปลี่ยนได้ตามข้อมูลและประสบการณ์ใหม่

2.2 การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม (Information seeking) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกรายใช้การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นกลยุทธ์แรกเพื่อลดความไม่แน่นอน เมื่อเผชิญกับช่องว่างความคาดหวัง โดยพึ่งพาทั้งแหล่งข้อมูลทางการ เช่น เว็บไซต์มหาวิทยาลัยหรืออาจารย์ และแหล่งข้อมูลไม่เป็นทางการหรือระบบสนับสนุนเงา (Shadow support system) เช่น เพื่อน รุ่นพี่ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งพบว่าระบบสนับสนุนเงามีบทบาทสำคัญกว่าในเชิงปฏิบัติ ในกรณีการแก้ปัญหาวีซ่าและงานธุรการที่ล่าช้า พบว่านักศึกษาเลือกใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สัญชาติจีน Xiaohongshu ในการแสวงหาแนวทางปฏิบัติเฉพาะหน้า ดังหลักฐานสนับสนุนจากประสบการณ์ของ G-02 ที่ระบุว่า *“วิธีที่หนึ่งคือ ไปขอประสบการณ์ที่แอปพลิเคชันของประเทศจีน... ชื่อว่า Xiaohongshu... ต่อวีซ่าไม่เป็นไปค้นหาที่ Xiaohongshu มีคนแสดงประสบการณ์ มีคนเยอะ”* (G-02, บันทึกการสัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2568) เช่นเดียวกับการจัดการปัญหาที่พักแรกเข้า ซึ่งนักศึกษาพึ่งพาเครือข่ายชาติพันธุ์เดียวกันในการส่งผ่านข้อมูล ซึ่งปรากฏข้อมูลรองรับจาก G-04 ว่า *“พยายามอย่างเต็มที่ตอนที่เพิ่งมาที่นี่ใหม่ๆ ว่าควรจะอยู่กับเพื่อนคนจีนให้มากหน่อย... แล้วทำความเข้าใจข้อมูลที่เพื่อนคนจีนบอกผม”* (G-04, บันทึกการสัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2568) ข้อมูลสามเส้ายืนยันตรงกันว่าแหล่งข้อมูลไม่เป็นทางการตอบสนองความต้องการข้อมูลเฉพาะหน้าได้รวดเร็วกว่าช่องทางทางการของมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ กลยุทธ์นี้ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมระหว่างการรับรู้ปัญหากับการตัดสินใจลงมือปรับตัวในขั้นต่อไป

2.3 การปรับพฤติกรรม (Behavioral adaptation) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกรายใช้การเผชิญปัญหาเชิงรุกด้วยการปรับพฤติกรรมเพื่อลดช่องว่างด้านภาษาและการเรียน ซึ่งรูปแบบที่พบมากที่สุดได้แก่ การพัฒนาทักษะภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ดังปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์จากคำสะท้อนของ G-04 ว่า *“ผมพบว่าไม่ได้มีคนไทยจำนวนมากนักที่พูดภาษาอังกฤษ... ผมก็เลยเริ่มเรียนภาษาไทย เรียนภาษาไทยผมเริ่มจากพื้นฐานที่สุด... เรียนคำว่า เท่าไหร่ ก่อน แล้วก็เรียนตัวเลข”* (G-04, บันทึกการสัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2568) ขณะที่ G-03 เลือกใช้สื่อบันเทิงในพื้นที่เป็นเครื่องมือซึมซับทักษะการฟังอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายว่า *“ตอนที่ผมเรียนภาษา... ก็คือเราดูซีรีย์ที่เราชอบ... พอดูแล้วใช่มั้ยครับก็คือแบบฟังเลยนะครับเค้าพูดอะไร ถ้าไม่เข้าใจย้อนกลับไปอีกรอบนึง”* (G-03, บันทึกการสัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2568) นอกจากนี้ การวิเคราะห์ยังชี้ถึงการปรับพฤติกรรมเพื่อเคารพและสอดรับกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน ดังข้อค้นพบรองรับจากมุมมองของ G-05 ที่สะท้อนว่า *“ปรับปรุงตัวเองเลยครับ*

เพราะว่าจริงๆ ก็คือคนจีนอยู่ในพื้นที่ของคนอื่น ก็ต้องให้ความเคารพพื้นที่ของเขา ก็คือเข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม" (G-05, บันทึกการสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2569)

2.4 การใช้ระบบสนับสนุน (Support system utilization) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้เรียนบูรณาการระบบสนับสนุนสองรูปแบบ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกลไกทางการที่โดดเด่นในการช่วยชดเชยแรงกดดันทางวิชาการและการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งปรากฏข้อค้นพบรองรับจากประสบการณ์ของ G-05 ที่ระบุว่า *"มีสองอย่าง อีกอย่างหนึ่งคือ คุยกับอาจารย์เลยครับ แล้วทีนี้อาจารย์สามารถให้ความช่วยเหลือ อย่างน้อยก็ปลอบใจให้ ก็คืออาจารย์จะสนับสนุน"* (G-05, บันทึกการสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2569) ส่วนระบบไม่เป็นทางการทำหน้าที่เยียวยาจิตใจและชดเชยทักษะวิชาการในช่วงวิกฤตทางอารมณ์ ดังหลักฐานยืนยันจากภาพสะท้อนของ G-06 ว่า *"ช่วงนั้นก็คือโทรคุณแม่ทุกวัน"* และ *"มีเพื่อนช่วย มีรุ่นเดียวกัน มีเพื่อนคนไทยสองสามคน... เค้าก็ช่วยแก้เพราะว่าช่วงนั้นก็คือเราไม่ได้รู้คำศัพท์ของสังคมอย่างเยอะอย่างนั้น"* (G-06, บันทึกการสัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2568) นอกจากนี้ยังพบการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเพื่อทดแทนช่องว่างด้านข้อมูลของสถาบัน ดังคำสะท้อนของ G-02 ว่า *"วิธีการที่สองคือ ไปถามเพื่อนที่เรียนด้วยกัน เพื่อนๆ บางคนรู้ บางคนไม่รู้ ก็ช่วยๆ กัน"* (G-02, บันทึกการสัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2568) ข้อมูลสามเส้าชี้ว่าบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษามีส่วนสำคัญในการดูแลนักศึกษานอกเหนือจากขอบเขตวิชาการ

2.5 การปรับมุมมอง (Cognitive reframing) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การปรับมุมมองเป็นกลยุทธ์ที่ปรากฏในผู้ให้ข้อมูลทุกคน และเป็นกลยุทธ์ที่มีความหลากหลายมากที่สุดในบรรดากลยุทธ์ทั้งห้า ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้พยายามเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังโดยตรง แต่เลือกปรับวิธีคิดและการให้ความหมายต่อประสบการณ์ที่เผชิญ เพื่อให้สามารถยอมรับความแตกต่าง ลดความรู้สึกผิดหวัง และดำรงเป้าหมายการศึกษาต่อไปได้ การปรับมุมมองดังกล่าวปรากฏในหลายลักษณะ ได้แก่ การมองอุปสรรคเป็นโอกาสในการเรียนรู้ การยอมรับความแตกต่างของระบบการศึกษาโดยไม่ตัดสินว่าดีกว่าหรือด้อยกว่า ตลอดจนการสร้างความหมายใหม่ให้กับความยากลำบากที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งซึ่งประสบปัญหาด้านที่พักและการขาดการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี เลือกตีความประสบการณ์ดังกล่าวใหม่ว่าเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาไทย โดยสะท้อนว่า *"ปรับมุมมองของตัวเอง ถ้าไม่มีสนับสนุนก็ถือว่าเราไปหาเองหรือว่าเราไปทำเองก็ถือว่าเป็นการเรียนรู้ แล้วก็อันนี้อาจจะทำให้เราสามารถรู้จักภาษาไทยได้เยอะกว่า"* (G-01, บันทึกการสัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2568) ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลอีกหลายรายสะท้อนการปรับมุมมองผ่านการยอมรับความแตกต่างของบริบทการศึกษาและการใช้เหตุผลภายในในการเผชิญกับความไม่เป็นไปตามความคาดหวัง โดยผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งอธิบายว่า ความแตกต่างของรูปแบบการเรียนการสอนไม่ใช่ประเด็นของการชอบหรือไม่ชอบ หากแต่เป็นเพียงวิธีการที่แตกต่างกันซึ่งสามารถเรียนรู้และยอมรับได้ ดังที่กล่าวว่า *"อันนี้แค่เป็นวิธีการที่ไม่เหมือนกัน ไม่เกี่ยวกับชอบหรือไม่ชอบ"* (G-02, บันทึกการสัมภาษณ์, 21 ธันวาคม 2568) นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางรายยังแสดงให้เห็นถึงการปรับมุมมองในระดับที่ลึกยิ่งขึ้น โดยเชื่อมโยงประสบการณ์กับปรัชญาการดำเนินชีวิตและการยอมรับข้อจำกัดของความเป็นจริง เช่น การตระหนักว่าไม่มีสถานการณ์ใดที่สมบูรณ์แบบ และการมองว่าความพยายามที่ผ่านมาเป็นแรงผลักดันให้ก้าวต่อไป มากกว่าการยอมแพ้ต่ออุปสรรค ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า *"ไม่มีทุกอย่างที่ทำให้เราพอใจเลยครับ*

ก็คือเราต้องปรับตัวเอง” (G-05, บันทึกการสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2569) และ *“เราก็รู้สึกว่าเราเสียค่าเทอมแล้ว เราก็มาที่นี่แล้ว เราทำได้”* (G-06, บันทึกการสัมภาษณ์, 30 ธันวาคม 2568) ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่าการปรับมุมมองเป็นกระบวนการทางการรู้คิด ที่ผู้ให้ข้อมูลใช้ในการตีความประสบการณ์ใหม่และสร้างความหมายใหม่ให้กับเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งช่วยลดผลกระทบทางอารมณ์จากช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับประสบการณ์จริง และนำไปสู่การสร้างความคาดหวังชุดใหม่ที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

ทั้ง 5 กลยุทธ์ข้างต้นไม่ได้เกิดขึ้นแยกจากกันหรือเป็นลำดับตายตัว หากแต่เชื่อมโยงกันในลักษณะวงจรที่ยืดหยุ่น โดยจากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มักเริ่มต้นด้วยการค้นหาข้อมูล (กลยุทธ์ข้อ 2) ก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงนำกลยุทธ์อื่น ๆ มาใช้ร่วมตามลักษณะของสถานการณ์และบุคลิกภาพส่วนบุคคล โดยมีการปรับมุมมอง (กลยุทธ์ข้อ 5) เป็นกลไกสุดท้ายที่นำไปสู่การสร้างความคาดหวังชุดใหม่

ผู้วิจัยสังเคราะห์กระบวนการดังกล่าวเป็นโมเดลวงจรการจัดการความคาดหวัง ที่อธิบายพลวัตการตอบสนองของนักศึกษาอย่างเป็นลำดับ ดังนี้ (1) การรับรู้ช่องว่างความคาดหวัง ⟶ (2) การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม ⟶ (3) การเผชิญปัญหาเชิงรุก (ผสานกลยุทธ์ข้อ 1, 3 และ 4) ⟶ (4) การปรับมุมมอง ⟶ (5) การก่อรูปความคาดหวังชุดใหม่ วงจรดังกล่าวสะท้อนว่าการจัดการความคาดหวังของนักศึกษาจีนเป็นกระบวนการพลวัต ต่อเนื่อง และไม่เป็นเส้นตรง โดยแต่ละกลยุทธ์สามารถเกิดซ้ำหรือทับซ้อนกันได้ตามบริบทและประสบการณ์ของผู้เรียน (ภาพ 2)

ภาพ 2

โมเดลวงจรการจัดการความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโท

โมเดลวงจรการจัดการความคาดหวังที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น มิได้เป็นการแยกส่วนออกจากกลยุทธ์การปรับตัวทั้ง 5 ประการที่กล่าวมาข้างต้น หากแต่เป็นการนำกลยุทธ์เหล่านั้นมาจัดวางในรูปแบบกระบวนการเชิงพลวัต (Dynamic process) เพื่ออธิบายขั้นตอนการตอบสนองของนักศึกษาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์จริงอย่างเป็นลำดับ โดยมีรายละเอียดความเชื่อมโยงดังนี้

1) การรับรู้ช่องว่างความคาดหวัง (Expectation gap) เป็นจุดเริ่มต้นเมื่อประสบการณ์จริงไม่สอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้ 2) การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม (Information seeking) ตรงกับกลยุทธ์ข้อที่ 2 เพื่อลดความไม่แน่นอนและหาทางออก 3) การเผชิญปัญหาเชิงรุก (Active coping) เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติซึ่งบูรณาการมาจากกลยุทธ์ข้อที่ 1 (การปรับความคาดหวัง) ข้อที่ 3 (การปรับพฤติกรรม) และข้อที่ 4 (การใช้ระบบสนับสนุน) เพื่อจัดการกับอุปสรรคโดยตรง 4) การปรับมุมมอง (Cognitive reframing) ตรงกับกลยุทธ์ข้อที่ 5 เป็นการตีความประสบการณ์ใหม่เชิงบวกเพื่อรักษาสมดุลทางจิตใจ และ 5) การก่อรูปความคาดหวังใหม่ (New/Adjusted expectations) ผลลัพธ์จากการปรับตัวที่นำไปสู่ความคาดหวังชุดใหม่ที่ยืดหยุ่นกว่าเดิม เพื่อเตรียมพร้อมเผชิญกับวงจรการเรียนรู้ถัดไป

วงจรดังกล่าวสะท้อนว่ากลยุทธ์แต่ละประการสามารถเกิดขึ้นซ้ำหรือทับซ้อนกันได้ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อให้เกิดการปรับตัวในระดับลึก มากกว่าเพียงการเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การสำรวจความคาดหวังและกระบวนการจัดการความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษาในบริบทมหาวิทยาลัยไทย ผลการศึกษาไม่เพียงสะท้อนช่องว่างที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ แต่ยังเผยให้เห็นศักยภาพของนักศึกษาในฐานะผู้กระทำเชิงรุก (Active agents) ที่บริหารจัดการความคาดหวังผ่านกลยุทธ์อันหลากหลาย ผู้วิจัยจึงนำเสนอการอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. ความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโท

ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังของนักศึกษาจีนครอบคลุม 4 มิติที่มีลักษณะช่องว่างและนัยแตกต่างกัน ในมิติการเรียนการสอน แม้นักศึกษาจะเผชิญกับอุปสรรคด้านภาษา แต่ยังคงรักษาแรงจูงใจไว้ได้สูงเนื่องจากมองการศึกษาเป็นการลงทุนระยะยาว สอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1964) ในมิติความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ (Instrumentality) และงานวิจัยของ Jiang et al. (2024) ที่พบว่านักศึกษาจีนในไทยยอมรับความท้าทายระหว่างเรียนได้มากกว่าปกติเพราะมองการศึกษาเป็นการสะสมความได้เปรียบในตลาดแรงงาน ในมิติการบริการซึ่งเป็นจุดที่ปรากฏช่องว่างชัดเจนที่สุด นักศึกษาส่วนใหญ่คาดหวังการดูแลเชิงสถาบันแบบเบ็ดเสร็จตามมาตรฐานมหาวิทยาลัยในจีน แต่เมื่อพบกับระบบที่เน้นการพึ่งพาตนเองจึงเกิดภาวะความไม่สอดคล้องทางปัญญา (Cognitive Dissonance) สอดคล้องกับ Olkkonen and Luoma-aho (2014) ที่อธิบายว่าช่องว่างที่กว้างเกินไปนำไปสู่ความรู้สึกไม่มั่นคงอย่างเฉียบพลัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าความเจ็บปวดจากช่องว่างนี้เองที่ทำหน้าที่เป็นแรงขับให้นักศึกษาพัฒนากลยุทธ์เชิงรุกและทักษะการแก้ปัญหาข้ามวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งขึ้น สำหรับมิติสังคม วัฒนธรรม และโอกาสในอนาคต ผลการวิจัยพบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญหลังสัมผัสสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษา LGBTQ+ ที่พบว่าประเทศไทยเป็นพื้นที่ปลอดภัยมากกว่าที่คาดหวัง ส่งผลให้ความต้องการพำนักและทำงานในไทยเพิ่มสูงขึ้น นำไปสู่กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ในฐานะพลเมืองโลก สอดคล้องกับ Yang and Chiang (2025) และ Makerd et al. (2025) ที่ระบุว่านักศึกษาจีนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับสมดุลชีวิตและเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งประเทศไทยตอบโจทย์ได้ดีกว่าที่คาดหวังไว้

2. กลยุทธ์ในการจัดการกับความคาดหวังของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโท

ผลการวิจัยเผยให้เห็นพลวัตของกระบวนการจัดการความคาดหวังใน 3 ประเด็นสำคัญ ประเด็นแรกคือการเกิดขึ้นของระบบสนับสนุนเงา (Shadow support system) ผ่าน Xiaohongshu และเครือข่ายรุ่นพี่ ซึ่งสะท้อนช่องว่างของระบบสนับสนุนทางการของสถาบัน นักศึกษาเลือกใช้ระบบนี้เพราะตอบสนองปัญหาเฉพาะหน้าได้รวดเร็วกว่าและสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตวิทยา ในกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาระบบนี้ยังก่อให้เกิดปรากฏการณ์ฟองข้อมูล (Information bubble) สอดคล้องกับเซวียพิง ทัน และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริการการศึกษาที่ตอบสนองนักศึกษาจีนได้ทันท่วงที ประเด็นที่สองคือโมเดลวงจรการจัดการความคาดหวังที่สังเคราะห์จากข้อมูล แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวเป็นวงจรต่อเนื่องโดยมีการปรับมุมมอง (Cognitive reframing) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่ความคาดหวังชุดใหม่ กระบวนการนี้สะท้อนการใช้ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital) โดยเฉพาะความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) และการประเมินทางปัญญาใหม่จากการมองอุปสรรคเป็นความท้าทาย สอดคล้องกับ Jiang et al. (2024) และ Xu (2024) ประเด็นที่สามคือนัยเชิงทฤษฎี งานวิจัยนี้ขยายแนวคิดการจัดการความคาดหวังของ Olkkonen and Luoma-aho (2014) จากระดับองค์กรสู่ระดับปัจเจกบุคคล ช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการที่งานวิจัยก่อนหน้านี้มักมุ่งเน้นเพียงปัจจัยจูงใจหรือผลลัพธ์ของการปรับตัว โดยไม่ได้อธิบายกระบวนการภายในตัวบุคคลอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ กลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้ยังสะท้อนแนวคิดกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ที่ยกระดับทั้งศักยภาพทางวิชาการและวุฒิภาวะทางจิตวิทยาไปพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษาต้องเผชิญกับช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับความเป็นจริง (Expectation–reality gap) ในหลายมิติ และจำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการความคาดหวังด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการปรับความคาดหวัง การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมผ่านระบบสนับสนุนเงา (Shadow support system) การปรับพฤติกรรม และการปรับมุมมองทางความคิด สะท้อนให้เห็นว่าระบบสนับสนุนของสถาบันยังมีช่องว่างในด้านการสื่อสารข้อมูล ความชัดเจนของกระบวนการ และการเตรียมความพร้อมนักศึกษาต่างชาติ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะนักศึกษาจีนระดับบัณฑิตศึกษา มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารเชิงรุกบนแพลตฟอร์มที่นักศึกษาใช้จริงมหาวิทยาลัยควรจัดทำบัญชีทางการ (Official account) บน Xiaohongshu และ WeChat โดยตรง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยเกี่ยวกับหลักสูตร การสมัครเรียน วีซ่า และการใช้ชีวิตในประเทศไทย การสื่อสารเชิงรุกในพื้นที่ที่นักศึกษาจีนใช้งานจริงจะช่วยลดการพึ่งพาข้อมูลจากนายหน้าหรือข่าวลือที่คลาดเคลื่อน อันเป็นที่มาของช่องว่างความคาดหวังตั้งแต่ก่อนเดินทางมาศึกษา

2. ฐานข้อมูลที่พักที่ได้รับการรับรอง (Verified housing database) แก้ไขจุดบกพร่อง (Pain point) ที่ชัดเจนที่สุดด้วยการจัดทำฐานข้อมูลที่พักสำหรับนักศึกษาต่างชาติโดยเฉพาะ คัดสรรหอพักและอพาร์ตเมนต์ที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย และมีราคายุติธรรม พร้อมข้อมูลรายละเอียดเป็นภาษาจีนและอังกฤษ รูปภาพจริง และรีวิวจากผู้พักอาศัยรุ่นก่อน เพื่อลดความเสี่ยงจากการถูกเอารัดเอาเปรียบและความเครียดในช่วงเริ่มต้นการศึกษา อันจะช่วยให้นักศึกษาสามารถมุ่งสมาธิไปที่การเรียนได้อย่างเต็มที่

3. ระบบบริการเบ็ดเสร็จ (One-stop service) สำหรับนักศึกษาต่างชาติระดับบัณฑิตศึกษา พัฒนาศูนย์บริการแบบจุดเดียวที่รวบรวมกระบวนการสำคัญทั้งหมด ตั้งแต่การให้ข้อมูลก่อนเดินทาง การช่วยเหลือด้านที่พักและวีซ่า การลงทะเบียนเรียน ไปจนถึงการให้คำปรึกษาทางวิชาการ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อลดความสับสนจากระบบงานที่มีผู้รับผิดชอบหลายคนและข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของความผิดหวังด้านการบริการในช่วงเปลี่ยนผ่าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบเกี่ยวกับพลวัตความคาดหวังและกลยุทธ์การจัดการความคาดหวังของนักศึกษาจีนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการต่อยอดองค์ความรู้ในอนาคต ดังนี้

1. การขยายผลการศึกษามิติด้านความคาดหวังเชิงลึกในบริบทที่หลากหลาย ควรมีการนำกรอบความคาดหวังทั้ง 4 มิติ (การเรียนการสอน, การบริการ, สังคมและวัฒนธรรม, และโอกาสในอนาคต) ไปศึกษาวิจัยเพื่อขยายขอบเขตความเข้าใจให้กว้างขวางขึ้น ตัวอย่างเช่น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของพลวัตความคาดหวัง ระหว่างนักศึกษาจีนที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคและมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้เห็นอิทธิพลของบริบทพื้นที่ สภาพแวดล้อมทางสังคม และระดับค่าครองชีพที่มีผลต่อช่องว่างความคาดหวังของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

2. การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับพัฒนาการและประสิทธิผลของกลยุทธ์การจัดการความคาดหวัง ควรมีการศึกษากระบวนการก่อรูปและการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การจัดการความคาดหวังทั้ง 5 รูปแบบในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นพลวัต ตัวอย่างเช่น การศึกษาวิจัยเชิงระยะยาวหรือการศึกษาแบบติดตามผล (Longitudinal study) เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงการเลือกใช้กลยุทธ์ของนักศึกษาตั้งแต่วงจรระยะก่อนเข้าศึกษา ระยะระหว่างศึกษา จนถึงระยะหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ทำความเข้าใจพัฒนาการของการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมและการจัดการช่องว่างความคาดหวังในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กุลนรี นุกิจรังสรรค์ และ กรองจันทร์ จันทรพาหา. (2564). *การศึกษาเบื้องต้นว่าด้วยนักศึกษาจีนในไทย (รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์).* สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. https://share.google/7Tqp9aQGMApGLhDKs

เซวียพิง ทัน, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ถนัด บุญชัย, และ ภูเบศ พวงแก้ว. (2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบริการการศึกษาสำหรับนักศึกษาจีนที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน. *สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 30*(2), 187–201. https://share.google/6QBwsuAbBZQnx4kL8

พิทยา ลิ่มบุตร. (2567). การตัดสินใจทางการศึกษาผ่านประสบการณ์เรื่องเล่าของนักศึกษาจีน คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. *วารสารอินทนิลทักษิณสาร, 19*(1), 27-45. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/269944

ภาษาอังกฤษ

Jiang, S., Xu, T., Li, H., Li, M., & Wang, H. (2024). Modeling the societal adaptation and challenge: Living experience of Chinese students studying in Thailand higher education institutions. *Rajapark Journal, 18*(59), 27–49. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/273196

Makerd, P., Sattayathamrongthian, M., Korthavat, V., & Preechapanichayagarn, S. (2025). Cultural, family, and value influences on career planning among Chinese students in Thailand. *The EUrASEANs: Journal on Global Socio-economic Dynamics, 3*(52), 354–368. https://doi.org/10.35678/2539-5645.3(52).2025.354-368

Olkkonen, L., & Luoma-aho, V. (2014). Public relations as expectation management? *Journal of Communication Management, 18*(3), 222–239. https://doi.org/10.1108/JCOM-02-2013-0012

Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation.* Wiley.

Xu, H. (2024). Making small talk: Support for Chinese graduate students. *In Education, 29*(1), 103–119. https://doi.org/10.37119/ojs2024.v29i1.737

Yang, Y. & Chiang, M. (2025). The impact of study abroad on the transformational learning of Chinese international graduate students in Thailand. *Salud, Ciencia y Tecnología - Serie de Conferencias, 4*, Article 1522. https://doi.org/10.56294/sctconf20251522